

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2020-02-25

Närvarande: F.d. justitierådet Ella Nyström samt justitieråden
Per Classon och Sten Andersson

Effektivare hantering av häktningar och minskad isolering

Enligt en lagrådsremiss den 13 februari 2020 har regeringen (Justitiedepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i rättegångsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.,
3. lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare,
4. lag om ändring i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom,
5. lag om ändring i häkteslagen (2010:611).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunnige Freddy Larsson.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken

24 kap. 4 a §

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur länge en misstänkt högst får vara häktad. Rätten ges möjlighet att på begäran av åklagaren besluta att den föreskrivna tidsgränsen om sex månaders sammanhängande häktningstid får överskridas, om det finns synnerliga skäl.

Av lagrådsremissen framgår att innebörden av regleringen är att prövningen av om det finns synnerliga skäl att överskrida tidsgränsen endast ska ske vid ett tillfälle, då häktningstiden närmar sig sex månader. En förnyad prövning av de synnerliga skälen ska alltså inte ske vid omhäkningsförhandling efter att tidsgränsen har passerats. Det finns inte heller någon uttrycklig tidsgräns för hur länge en häktning kan pågå när tillstånd till överskridande väl har lämnats. I remissen hänvisas till att prövningen får ske med utgångspunkt i den gällande proportionalitetsprincipen.

Det övergripande syftet med den föreslagna regleringen har ansetts vara att åstadkomma en handlingsdirigerande effekt så att de allra längsta häktningstiderna ska kunna undvikas. Att tillämpa proportionalitetsprincipen har alltså inte ansetts tillräckligt för att uppnå detta syfte.

Vid bedömningen av om det finns synnerliga skäl att överskrida tidsgränsen ska beaktas bl.a. vilka utredningssvårigheter som finns i ärendet och hur den misstänkte har agerat. Detta är omständigheter av sådant slag som kan antas komma att förändras under tidens gång.

Det är mot denna bakgrund naturligt att den särskilda restriktivitet som förslaget ger uttryck för får genomslag även vid sådan prövning som sker efter sexmånaderstidens utgång. Behovet av restriktivitet i bedömningen kan snarast antas öka ju längre ett frihetsberövande fortgår. Lagrådet anser därför att det bör övervägas att införa en bestämmelse om att förnyad prövning av om det föreligger synnerliga skäl för fortsatt häktning ska ske vid varje omhäktning efter sexmånadersgränsen.

Den tid som en misstänkt har varit berövad friheten utomlands på grund av häktning i utemåland i samband med t.ex. ett överlämnande till Sverige ska inte beaktas vid beräkningen av om tidsgränsen är nådd. Detta bör tydliggöras i paragrafen genom att formuleringen "...berövad friheten i Sverige som häktad ..." används i första meningen.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.